

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Mevrouw C.J. Schouten,

25 juni 2020.

Geachte minister Schouten,

De partijen betrokken bij het klimaatakkoord hebben besloten een stuurgroep¹ op te richten met de opdracht een Routekaart Nationale Biomassa te schrijven. In dat besluit staat eveneens vermeld dat de stuurgroep “haar bevindingen aan de Minister van LNV beschikbaar stelt”. Het ministerie van LNV faciliteerde de totstandkoming van de Routekaart.

Bijgaand ontvangt u de **‘Routekaart Nationale Biograndstoffen. Naar een groter aanbod en een betere benutting’**. Wij bedanken u voor de uitstekende medewerking die we vanuit het Ministerie van LNV kregen. Wij konden steeds een beroep doen op de expertise die bij uw medewerkers aanwezig is. De Routekaart Nationale Biograndstoffen sluit zo veel mogelijk aan bij het bestaande of voorgenomen beleid rondom de kringlooplandbouw en stikstof. Daarnaast zijn er aanknopingspunten met de landbouwparagraaf uit het klimaatakkoord. Hieronder een aantal kernpunten uit de routekaart.

Uitgangspunten

De stuurgroep is allereerst zo vrij geweest het woord ‘biomassa’ uit de opdracht te vervangen door ‘biograndstoffen’. Het begrip ‘biomassa’ doet wat ons betreft te weinig recht aan de enorme diversiteit van alle grondstoffen van biotische oorsprong. Suikerbieten, zetmeelaardappelen, gras, houtresten, mest, rioolslib zijn allemaal biograndstoffen, maar met heel verschillende eigenschappen en toepassingen. Door het woord ‘biograndstof’ te gebruiken is meteen duidelijk dat het materiaal een toekomst van verwerking voor zich heeft: in de voedselsector, als veevoer en vaak ook (gedeeltelijk) in de chemie of in de energiesector.

Vervolgens hebben we onze uitgangspunten vastgesteld. Biograndstoffen moeten ten eerste duurzaam zijn. Er wordt nu een advies voorbereid over de invulling van het duurzaamheidskader. Omdat het advies nog niet gereed is heeft de stuurgroep op basis van bestaande wetgeving en eerdere adviezen een eigen invulling gegeven aan het begrip duurzaam. Wij stellen dat het produceren en benutten van biograndstoffen geen schade mag toebrengen en bij voorkeur juist moet bijdragen aan herstel van natuur, biodiversiteit en bodems. Dit kan als voorwaarde gesteld worden en sluit ook goed aan bij de ambities en overtuigingen van ondernemers. Verreweg de meeste producenten willen iets positiefs bijdragen aan ons land of onze natuur. Daarnaast stellen we dat productie van biograndstoffen niet ten koste mag gaan van productie van voedsel of veevoer. Daarmee voorkomen we dat gebruik van biograndstoffen in Nederland leidt tot ontginning van natuur elders in de wereld (het zogenoemde ILUC-effect). Ten slotte moet er een significante CO₂-reductie zijn.

¹ Leden stuurgroep: Dorette Corbey, voorzitter; Coen de Haas, FNLI; Kees de Gooijer, TKI-BBE en TKI-AgriFood; Peter de Jong, Natuur en Milieu; Dirk Siert Schoonman, Unie van Waterschappen; Peter-Paul Schouwenberg; Henk Wanningen, VBNE; Kees van Zelderen, LTO, en een vertegenwoordiger van het ministerie van LNV. Ida Smit en later Bert van Asselt (RVO) waren secretaris.

Ten tweede volgen we de cascaderingladder zoveel mogelijk. Bij de toepassing van schaarse biograndstoffen is er voorrang voor bodem, voedsel en veevoer. Vervolgens zijn houdbare materialen (om CO₂ op te slaan) een goede toepassing en als dat niet mogelijk is, is bio-energie nuttig. Ook als we deze voorkeursladder volgen, blijft er zeker nog een deel van de reststromen over voor de vervoerssector of voor productie van warmte en elektriciteit. Er zijn immers reststromen die elders niet of moeilijk in te zetten zijn (bijvoorbeeld rioolslib en een deel van de mest).

Hoofdpijnen van routekaart

De stuurgroep is gestart met een inventarisatie. Conclusie daarvan is dat we in 2030 zo'n 10 miljoen ton extra biograndstoffen beschikbaar kunnen maken. Dat kan door efficiëntere teeltmethodes, efficiënter gebruik van bestaande biograndstofstromen en door betere benutting van reststromen. Vervolgens schetst de stuurgroep een aantal routes, maar ook enkele dilemma's. Ruimte is beperkt in Nederland, daarom zijn keuzes nodig. De routes zijn ingedeeld naar koolhydraten, eiwitten, vezels en organische stof.

1. **Eiwitten.** Betere benutting van het grasland en van het geogste gras kan ruimte creëren voor andere teelt, dan wel natuur. In beide gevallen leidt dat tot meer biograndstoffen. Een keuze kan zijn de ruimte te benutten voor eiwitteelt in Nederland, om daarmee de importafhankelijkheid te verminderen en de footprint van Nederland te verkleinen. Ook andere keuzes zijn verdedigbaar.
2. **Koolhydraten.** Vrijgekomen land kan qua opbrengst aan biograndstoffen en reductie van CO₂ het best benut worden voor teelt van bieten in combinatie met andere gewassen, bijvoorbeeld mais en zetmeelaardappelen. Voor een groene chemie zijn grondstoffen nodig. Dat vereist een samenwerking tussen veehouders, akkerbouwers, verwerkende industrie en eindproducenten.
3. **Vezels.** Veel regionale reststromen (zoals GFT en groenafval) bevatten vezels. Deze kunnen benut worden voor productie van verpakkingsmaterialen en bouwmaterialen maar zijn ook een belangrijke component in de bodem. Verstandig gebruik waarbij biogas een restproduct is, kan bijdragen aan nieuwe economische activiteiten.
4. **Mest en organische stof.** Mest is van belang voor de bodem, maar de benutting is nu niet altijd optimaal. Het is nuttig om uit een deel van de mest eerst biogas te winnen, waarna het digestaat als bodemverbeteraar kan ingezet worden. Dit vraagt een nieuwe logistiek, zeker om mest dagvers en kleinschalig te vergisten.

Uitvoering en plan van aanpak

De stuurgroep doet een aantal aanbevelingen aan de overheid en daarnaast aan het bedrijfsleven. Op basis van die aanbevelingen kan een plan van aanpak of een agenda opgesteld worden. Op relatief korte termijn kan al het een en ander op gang komen, bijvoorbeeld:

- **Mestverwaarding.** Meer biogas is nodig voor de energietransitie. Mest is daarbij de grootste bron. Kleinschalige (boerderijschaal), regionale en centrale vergisting zijn nodig om voor elk type mest een optimale verwerking mogelijk te maken. Daarvoor is goede logistiek nodig. De routekaart doet een aantal suggesties voor financiering.
- **Raffinage van veevoer en gras.** Betere benutting van de eiwitten die we produceren of invoeren heeft veel voordelen. De raffinagetechnologie is aanwezig, maar pilots en verdere uitrol verdienen ondersteuning. Dit sluit ook aan bij de kringlooplandbouw: minder import van veevoer maakt het beter mogelijk om mineralen binnen de landbouw te houden (fosfaat, stikstof en ook organisch stof). Voordelen zijn daarnaast dat het landgebruik efficiënter is, en dat er biograndstoffen beschikbaar komen voor andere toepassingen.

Meer tijd en meer discussie zijn nodig voor:

- **Keuzes rondom landgebruik.** Ook met de huidige omvang van de veestapel is het mogelijk land vrij te spelen voor andere bestemmingen. Het is van belang dat de overheid duidelijk maakt welke bestemmingen gewenst zijn en welke prioriteit er is voor CO₂-reductie,

vermindering van importafhankelijkheid dan wel nieuwe natuur. De overheid kan in lijn met de prioriteiten de keuzes van agrariërs ondersteunen.

- **Samenwerking tussen sectoren.** Bedrijven in verschillende sectoren (o.a. agro, voeding, chemie, energie) moeten daadwerkelijk in gesprek gaan met elkaar en met de overheid, opdat gezamenlijk commitment mogelijk wordt.
- **Vezels:** De decentrale overheden kunnen bedrijven uitnodigen tot betere verwaarding van reststromen te komen via aanbestedingsprocedures. Ze kunnen daarnaast bijdragen aan een groter aanbod door aanplant van bomen en vezelhoudende gewassen in openbare ruimtes. Voor betere benutting zijn er op kleine schaal goede initiatieven, maar technologieontwikkeling is nodig. De rijksoverheid kan kennis coördineren.

Meer samenwerking in EU-context is nodig voor:

- **Aanpak CO₂-reductie** in de landbouw en beloning van vastlegging van CO₂.
- **Marktontwikkeling** voor biobased materialen en grondstoffen.

Op beide terreinen zijn interessante beleidsvoornemens gepubliceerd.

De overheid heeft een belangrijke rol. Met de uitgangspunten en hoofdlijnen zoals hierboven geschetst, is het mogelijk om een plan van aanpak te ontwikkelen dat ondernemers perspectief geeft. Het plan van aanpak moet ertoe bijdragen dat bodem, natuur en biodiversiteit niet de verliezers maar de winnaars zijn. Uiteraard is daar ook nog veel kennisontwikkeling voor nodig. Het debat over biomassa/biogrondstoffen zal niet stoppen (en dat is maar goed ook). Een goed plan van aanpak om in Nederland meer biogrondstoffen te produceren en beter te benutten kan het draagvlak wel versterken. Het is dan nuttig om stakeholders zoals bedrijven, kennisinstellingen en NGO's bij plannen en uitvoering te betrekken. Hun kennis en ervaring is onmisbaar. Uiteraard is het van belang ook de inzichten van de deelnemers aan de landbouwtafel en het voortgangsoverleg van het klimaatakkoord bij de uitwerking te benutten.

De stuurgroep hoopt dat deze routekaart u een aantal bruikbare handvatten biedt om een koers uit te zetten die leidt tot een grotere beschikbaarheid van Nederlandse biogrondstoffen en die tegelijkertijd ook recht doet aan uw andere beleidsprioriteiten.

Wij zijn graag bereid de routekaart verder toe te lichten.

Namens de Stuurgroep Nationale Biomassa,
Met vriendelijke groet,

Dorette Corbey,
Voorzitter Stuurgroep Nationale Biomassa.